

**Postava od 24. maja 1869. leta,
kako naj se uravná zemljiški (gruntni) davek. *)**

(Dalje.)

Oddelek IV.

Vcenitev.

§. 34. Kako se posamesna zemljišča v tarifo vcenjujejo.

Vcenitev je to, da se cene, ki so v vrstilni tarifi postavljene za razne obdelovaljske rede ali načine, obrnejo na vsako posamesno davčno (davku podvrženo) zemljišče v občini in v okraju ali vrstilnem odseku.

Iz namena te vcenitve naj se okraj, ali oziroma vrstilni odsek razdeli na toliko posebnih vcenitvenih oddelkov ali skupin, kolikor jih je treba, ter bosta v vsakem takem oddelku po dva uda okrajne komisije (cenilca) vcenjevala posamesne občine ali grajščine, ki niso v občinski zvezi, pod poročevalčevim prigledom in z vednim ozirom na izbrane izglednice (§. 28.), in naj pri tem, ako sta vcenjevalca raznih misli, obveljá tista misel, kateri poročevalec pritrđi.

Čas, kadaj se začne vcenitev, naj se popred v vsaki občini ali samostojni grajščini očitno oznani.

K vcenitvi naj se pokličejo za zaupnike dotična občinska starešinstva (županstva) ali dva od njih povedana moža, po tem zastopniki samovoljnih grajščin in vsi tisti posestniki, ki vsaj šestino vsega zemljiškega davka plačujejo.

Taka zemljišča, ki so le po nenavadnem obdelovanju postala rodnejša od svoje bližnje okolice, naj se vcenjajo prav tako, kakor ta okolica.

Če je kje vrtnega ali vinograjskega obdelovanja manj od 50 štirjaških (kvadratnih) sežnjev, ali kmetijskega sveta kterega drugega obdelovanja manj od 400 štirjaških sežnjev, naj se to vzame k obdelovanju, k tistemu, kteremu je po lastnosti in prinosnosti najbližje. Od tega naj se odstopi le takrat, kadar bi bil razloček v prinosu teh dveh različnih obdelovaljskih načinov, ali oziroma dobrotnih vrstá tolikošén, da bi se po takem privzetju čisti prinos skupnega sveta za več kakor 10 odstotkov povečal al pomanjšal.

Tako naj se tudi odrezki dobrotnih vrstá, ki so v enem obdelovanju istega zemljišča vmes, če nimajo vsaj enega orala, privzamejo ali pritaknejo k dobrotni vrsti istega zemljišča, ako čisti prinos, kateri bi se dobil, ko bi se tak odrezek posebej precenjal, po tem ne bo za več kot 10 odstotkov povečan ali pomanjšán.

Vsako posamesno gozdovje naj se potem, kako so njegova tla poprek nosna, in kako lesovje ima, po navadi vveni samo v eno dobrotno vrsto brez ozira na vrednost, ki jo ima ob vcnitvi stoječi les.

Če so pa v njem kosovi, ki imajo zdržema vsaj 50 oralov, ter so po zemlji, lesovju in po drugih okoliščinah, po kterih se čisti prinos ravná, med seboj jako različni, naj se vcenijo v več dobrotnih vrst.

Ko je vcnitev po vseh občinah okraja ali vrstilnega odseka dogotovljena, naj se nje podatki predložé okrajni komisiji, da jih pregleda in sestavi; ta komisija, če je kaj pomanjkljivega ali sumljivega, naj to poravná, če ni drugače, po ti poti, da izpošlje krajno (lokalno) komisijo, in naj dá po tem napraviti vcenilne registre ali vcenilnike (§. 36.).

*) Prezrl se je v zadnji številki §. 32., kateri se glasí tako-le:
§. 32. Kako se podajajo pritožbe ali vgovori zoper vrstilno tarifo.

Pritožbe od občin, večih posestnikov ali okrajnih cenilnih komisij naj se v šestih tednih neprestopnega roka (brišta) podajo pismene dotični okrajni komisiji, in ta naj jih s svojim mnenjem pošlje deželni komisiji.

Oddelek V.

Mera.

§. 35. Premembe v obdelovanju in zemlji naj se pregledajo in po tem zdanje katastralne mape popravijo.

Merjalci, ki so okrajnim komisijam pridani, imajo nalogo, da premembe, ki so se po zadnji meri v obdelovanju in v zemljiščih zgodile, če niso bile razvidnici oglašene, na samem mestu pregledajo in po njih zdanje mape popravijo.

§. 36. Kako se obdelovaljski in vrstni odrezki zrajtajo in sestavijo.

Ko je precenitev in vcnitev dokončana, naj merjalci vse te podatke tudi v sedanje mape vrisajo, in naj se po tem zrajtani prostori obdelovaljskih in vrstnih odrezkov vpišejo v cenilni register, kateri se za vsako občino posebej napravi.

Iz tega registra naj se prostori posamesnih dobrotnih vrst vsakega obdelovanja sestavijo tako, da ta sestava pokaže ves prostor vseh k občini spadajočih, v posamesne dobrotne vrste in obdelovaljske rede vcnjenih zemljišč.

Po le-ti vrstni sestavi naj se napravi okrajni pregled, iz kterega se mora videti, koliko je vsega prostora zemljišč, vcnjenih po dobrotnih vrstah in obdelovaljskih redih ali načinih, od vseh občin tistega okraja, oziroma od raznih vrstilnih odsekov, in koliko le-ti in pa okraj skup znašajo.

V tem pregledu naj se prerajta po prostoru in po tarifnih cenah čisti prinos posamnih dobrotnih vrst in obdelovaljskih načinov za občine, vrstilne odseke, če so, in za okraj; po tem poprečni čisti prinos od orala vsakega obdelovanja za občine, vrstilne odseke, če so, in za okraj.

Čisti prinos ali donesek vseh okrajev ene in iste dežele skupaj daje čisti prinos cele dežele.

(Dalje prihodnjič.)

Cujte gospodarji, da vam spet letos gosenice ne požró zelja!

Iz Podrošta.

Veliko za kmeta dobrega in koristnega so že „Novice“ nasvetovale; al ko je čas se dobrega njihovega sveta poprijeti, se pa le malo kateri vé še spomniti, kaj in kako je bilo priporočeno. Tudi lani so „Novice“ povedale, kako se najbolj gotovo zelje požrešnih gosenic obvaruje; namreč, da se morajo vsa jajčica, po zeljnih metuljih zaležena, na znotranjo stran zeljnatega perja, do časa obrati in pomečkati, iz kterih se pozneje izležejo požrešne gosenice. Ker sem te dni zapazil ne le v enem, ampak v mnogoterih zeljnikih veliko drobnih, pred ko ne od zeljnih metuljev zaleženih jajčic, zato nasvetujem, naj bi „Novice“ opomnile, da bi tudi drugod pregledali, obrali in pokončali od zeljnega metulja v zeljnikih zaležena jajčica, da ne bodo potem, ko bode že prepozno, popraševali: kaj jim je storiti, da ne bi jim gosenice zelja požrle.

M. Kalan.

Gospod Pajik — in pa odpis gruntnega davka v okolici ljubljanski.

Gospod Pajik, c. kr. okrajni predstojnik okolice ljubljanske, kakor smo že od več strani slišali, se dobriška kmetom, da je zadnje leto odpisal kmetom 37000 gold. Da je to za odpis nasvetoval, to mu verjamemo; odpisa pa ne dovrši on, ampak viša vlada.

Al zakaj mi te vrstice danes pišemo, temu je vzrok drug, namreč ta, da gospodu Pajku tisto glorio vzamemo, s katero ga tu in tam kak neveden kmet obdaja, češ, da ta odpis je le dobrota in milost Pajkova in da njemu gré zahvala za to, da se odpisujejo ena leta sem gruntne davki.

To ni res. Gosp. Pajik spolnuje le dolžnost okrajnega predstojnika, da se zgodi blaga volja presvitlega cesarja, katero si je **kranjski deželni zbor** izprosil od Njih Veličanstva leta 1864.

Prajsajte gosp. Pajka le, naj Vam pové: ali mu je katerikrat na misel prišlo, da bi bil on prosil presvitlega cesarja, da bi se ubogemu kmetu zljajšal davek? Odpisaval je po starodavni postavi, kakor vsak drug predstojnik, kadar je kmetu toča ali kaka druga uima vzela pridelek. In če bi se bil on tudi za zljajšanje davka na višem mestu potegnil — kar nam ni znano — le glas vpijočega v puščavi bila bi ostala njegova beseda, ktera, naj se mož še tako velicega dela, nima nič več veljave kakor vsacega družega uradnika, katero „ad acta“ položi viša oblast.

Odpis davka zunaj slabe letine ni tedaj gospod Pajkova zasluga; da ga odpiše, to je le njegova dolžnost po sklepu Njih Veličanstva cesarja od 31. decembra 1864. leta, kterege si je izprosil deželni zbor in noben drug, s podporo deželne vlade.

Kdor „Novice“ in druge naše časnike bere, dobro vé, kako je prišlo do tega, da se odpisuje gruntne davke; nevedni ljudje poberó lahko kaj, kar ni resnica. Zato je treba, da možje, ki „Novice“ beró, jim razjasnijo stvar, da vsak vé, kako in kaj.

Že deželni zastop (takrat deželni stanov) se je, in to prav krepko leta 1844. potegnil za to, da bi deželi kranjski, ktera v razmeri z drugimi deželami preveč davka plačuje, znižal davek. Al njegova prošnja ni bila vslišana, zato ker nekdanjih deželnih stanov absolutistična viša vlada ni porajtala več kakor toliko, kolikor je sama hotela.

Ustavni deželni zbor kranjski (in to enoglasno brez razločka strank) si je v eno svojih prvih dolžnosti štel, da je povzdignil glas za znižanje gruntnega davka, in v 40. svoji seji leta 1863. (glej „stenografični zapisnik“ str. 32 itd.) je sklenil prošnjo do Njih Veličanstva, ki je merila na to, naj bi se do onega časa, ko se bode predrugačil davek po vseh deželah našega cesarstva, navadni gruntne davek od 16 odstotkov znižal na 12, in se po tej meri tudi preuredile doklade; zbor je ob enem tudi sklenil, da posebna deputacija gré na Dunaj prosit Njih Veličanstva te milosti. — Kaj pa je gosp. Pajik takrat delal? Davkarijam svojega okraja je ukazoval, da pobirajo davek po ostrem predpisu, in po eksekuciji, kjer z lepo ne gré.

Presvitli cesar je milostljivo sprejel deputacijo deželnega zbora in njeno prošnjo dal ministerstvu, naj poseben ozir na njo jemlje. Al ministerstvo denarstva takrat ni imelo srca za našo ubogo deželo; 14. svečana 1864. leta je došel deželnemu odboru odpis, da se ne dá vslišati prošnja deželnega zbora kranjskega, ker potem bi utegnile tudi druge dežele isto zahtevati. Ta ministerski odpis je deželni zbor bridko presunil (glej stenogr. zapisnik 1864. leta str. 5); al ni mu poguma vzel vnovič potrkati na vrata više vlade; ponovil je svoje pritožbe in svojo prošnjo (glej stenograf. zapisnik str. 9 itd.) v 40. seji 1864. leta. In 21. decembra 1864. se mu je posrečilo, da je bila prošnja deželnega zbora vslišana po milostljivem ukazu cesarjevem, po katerem c. k. ministerstvo denarstva kranjski deželi ukazuje, da se ima od leta 1865. začeti, vsako leto in tako dolgo, dokler ne bo gruntne davke po novih uredbah vpeljan, v vseh krajih, kateri so z grunt-

nim davkom najbolj preobloženi, odpisovati celoma ali deloma in to ne le samo posamesnim gruntnim gospodarjem, temuč tudi celim soseskam ali celim okrajem.

Kakor zeló je bil deželni zbor vesel te cesarjeve milosti in hvaležen za to dobroto, tako nevoljen je bil zaradi tega, da kranjska c. kr. finančna direkcija in c. kr. okrajne gosposke so kratile milostni cesarski ukaz, in imel je hud boj zaradi tega s c. kr. deželnim glavarjem v 23. seji leta 1866. (glej stenogr. zapisnik str. 396). Misliti je bilo potem, da bojo gosposke ukaz cesarski odsihmal vestnejše spolnovale; al sporočilo dotičnega odbora v deželnem zboru 2. oktobra 1868. leta (glej stenogr. zapisnik str. 535 itd.) kaže, da se žalibog! spet niso popolnoma spolnovali predpisi cesarskega ukaza. „Tako ne sme dalje trpeti. Dobrota, po Njih Veličanstvu deželi podeljena, ne sme odvisna biti od dobre volje posamesnih uradnikov, ampak naj pride popolnoma in enakomerno na dobro vsem, katerim je po Najvišem sklepu namenjena“ — tako so se glasile pritožbe deželnega zbora lanskega.

To je na kratko povzeta zgodovina tega, kdo je deželi naši izprosil po ministerstvu pri Njih Veličanstvu milostljivi sklep, da si gruntne davke odpisuje. Gosp. Pajik bi še dandanes rubil in na kant deval kmete po predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1864. leta, ako bi deželnega zbora ne bilo. In če odpisuje ubogim kmetom gruntne davke, ne stori družega kakor da spolnuje svojo dolžnost. Zahvala gré le Njih Veličanstvu, da so milostno vslišali, za kar je deželni zbor kranjski (a ne Pajik) prosil, in čemur je ministerstvo saj drugi pot pritrnilo, da smo prejeli blagi sklep od 31. decembra 1864. leta.

Da se resnica prav spozná, je slišat' treba dva zvoná — pravi slovenski pregovor. V ta namen so spisane te vrstice, da resnico izvedó, ki je dozdej še niso vedeli ali so jo nalašč zakrivali.

Národne stvari.

Glasi iz naroda.

(Konec.)

Dalje naši nasprotniki strašijo ljudstvo, kake strašne zmešnjave da bodo, če se vresničijo zahteve Slovencev; da ne bo družega potem kot punti, prekucije itd. Prašamo vas, ki tako govorite: kaj tako strašnega neki mi zahtevamo? Mi ne vidimo v svojih zahtevah nič strašnega, nič nevarnega in nič novega, temuč le to, kar nam je že davno cesarjeva beseda zagotovila, kar drugi narodi že davno imajo, in kar nam gré po Božjih in naravnih postavah. Ravno Oni, ki je dal Nemcu dar govora in jezika, dal ga je tudi Slovanu, in enako pravico do brambe svoje narodnosti, ki jo imajo v Avstriji Nemci in Magjari, imajo jo tudi Slovenci.

In če želimo zedinjene Slovenije, kaj neki je to tako groznega? Mi trdimo, da zedinjena Slovenija bo nova jaka podpora Avstrije, kakoršne [posebno potrebuje na južno-zapadni meji proti zmiraj dalje se širjajočemu italijanizmu. Mar ne slišite glasú: „Italija do Drave!“ Mar ne veste, da so nam Lahi že požrli 30.000 Slovencev? Nikjer v Avstriji niso narodi tako zdobljeni na majhne kose, kot ravno na jugu. V brambo proti sovražniku pa le „združena moč“ veljá. Mi Slovenci, razdeljeni na osem dežel, ne moremo niti sebi ohraniti narodne samostojnosti proti tujemu življu, niti Avstriji biti krepka podpora proti vnanjim napadom. Nasprotniki nam sicer podtikajo panslavizem, izdajalstvo in enake vražje namene; al to so le njihove zvijače,